

Õiguskantsler

Direktor Jaanika Luus
Iru Hooldekodu
iru@iruhk.ee

Teie nr

Meie 07.09.2023 nr 7-8/221685/2304547

Kontrollkäik Iru Hooldekodusse

Austatud proua direktor

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 29. novembril ja 2. detsembril 2022 Iru Hooldekodu (edaspidi: hooldekodu) tegevust ja hoolealuste elamistingimusi. 29. novembri kontrollkäik toimus ette teatamata ning 2. detsembri kontrollkäigust teatasid õiguskantsleri nõunikud ette üks tund enne selle algust.

Hooldekodus on olemas vajalikud abivahendid kvaliteetse teenuse osutamiseks. Hoone on ligipääsetav ka liikumisraskustega inimestele. Hooldustoiminguid dokumenteeritakse põhjalikult, mis aitab probleeme õigeaegselt märgata. Õendusabi korraldus jättis hea mulje. Hooldekodus töötavad ka tegevusjuhendajad ning elanikele korraldatakse mitmesugust liikumis- ja huvitegevust. Hooldekodu elanike tegemistesse on kaasatud vabatahtlikke ning hooldekodu töösse on andnud oma panuse ka asendusteenistujad.

Hoolealused kiitsid töötajate abivalmidust ja sõbralikkust. Kontrollkäigul oli tunda, et töötajad toetavad üksteist ja hoiavad ühte. Tunnustust väärrib see, et hooldekodu on valmis katsetama hoolduse korraldamisel innovaatilisi lahendusi (nt mähkmepurustaja jäätmete vähendamiseks). Peale suhtlust stimuleerivate robotloomade olid hooldekodus ka teraapiakoer ja kass. Loomad elavdavad inimeste meeli ning aitavad enesetunnet parandada.

Selleks et töötajatel oleks aega individuaalselt tegelda ka suurema hooldus- ja abivajadusega ning raske ja sügava dementsusega elanikega ja seejuures tagada ka piisav järelevalve, peaks töötajaid olema rohkem. Inimeste liikumisvabadust ei tohi õigusliku aluseta piirata, ohutuse tagamiseks tuleb leida õiguspärased võimalused.

Järgida tuleb tervisekaitsenõudeid. Õiguskantsler palub hooldekodul tagada elanike privaatsus hügieeni- ja hooldustoimingute tegemisel ning hoolsamalt jälgida, et inimesi pestaks piisavalt sageli. Rohkem tähelepanu vajab ravimite käitlemine.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Hooldekodus pakutakse üldhooldusteenust 331 inimesele. Elanikud on majutatud üheksas üksuses asuvasse magamistubadesse. Kastanikodus on 34 kohta, Kirsikodus 30, Jasmiinikodus 47, Kasekodus 34, Vahtrakodus 36, Sirelikodus 36, Kuusekodus 43, Männikodus 41 ja Tammekodus 30 kohta. Üldhooldusteenust osutatakse peamiselt suure hooldusvajadusega ja dementsusega inimestele. Hooldekodus töötavad meditsiiniõed.

Huvitegevus toimub hooldekodu saalis. Seal on treeninguseadmed ning abivahendid. Videovalvet kasutatakse ühisruumides, koridoris ja õuealal.

Õiguskantsleri nõunikud tegid koos tervishoiuekspertidega ringkäigu hooldekodu ruumides, tutvusid asutuse dokumentidega ning vestlesid töötajate ja elanikega.

1. Hooldamine ja teenuse kvaliteet

Hooldekodus dokumenteeritakse korrapäraselt ja üksikasjalikult elanike igapäevatoimingud ning hooldustoimingud. Teenuste osutamise korraldus ja töötajate tööülesanded on planeeritud läbimõeldult. Inimese hooldusvajaduse kohta täidetakse hindamislehte. Meditsiiniõed kannavad terviseinfo õenduslukku. Töötajatele on koostatud hooldamise ja põetamise juhendid, kus on üksikasjalikult kirjeldatud hooldustoimingute sisu.

Hea on see, et hooldusplaaniid on kõigil elanikel, neid koostatakse põhjalikult ning vaadatakse ka korrapäraselt üle. Hooldusplaanide koostamise ja täitmise eest vastutab hooldusjuht. Plaanid on hooldajatele kättesaadavad. Hooldekodu elanike tervise kaitset silmas pidades on põhjalik hooldusplaan äärmiselt oluline. See võimaldab pakkuda hoolealustele individuaalset ja terviklikku abi ning igale inimesele just sellist mõtestatud tegevust, mis arvestab tema vajadusi. Edaspidi on kavas hakata hooldusplaanide täitma digitaalsel platvormil, mis annab võimaluse analüüsida vajadust tegelike hooldustoimingute järele ja nende toimingute mahtu. Sel viisil saaks parema ülevaate elanike abi- ja hooldusvajadusest ning see aitaks kavandada ka töötajate arvu.

Iru Hooldekodu hooldajad (hooldustöötajad ja abihoidustöötajad) töötavad 12-tunnistes ja 24-tunnistes vahetustes (kella 07.00–19.00 või 07.00–07.00). Abihoidustöötajad tegutsevad hooldaja juhendamisel. Suuremates üksustes on päeval tööl kuni viis hooldajat, ööseks jääb tavaliselt kaks. Väiksemates üksustes on päeval kolm kuni neli hooldajat ning alates kella 19 jääb tööle üks. Mõõduka ja raske dementsusega inimestele mõeldud Kastanikodu üksuses on planeeritud päevaseks ajaks kolm-neli hooldajat ning öhtuseks ja öiseks ajaks kaks. Lisaks tegelevad päevasel ajal hoolealustega ka hooldusjuht ja tegevusjuhendajad.

Üldhooldusteenust saavate inimeste toimetulek ja inimväärne elu sõltub paljuski nendega vahetult tegelevatest hooldekodu töötajatest. Hooldajaid peab olema piisavalt, et nad jõuaksid ära teha kõik hooldusplaanis määratud hooldustoimingud ning anda hooldekodu elanikele muud vajalikku abi. Töötajate arvu kavandades tuleb silmas pidada, kui palju on hooldekodus hoolealuseid, milline on elanike abi- ja järelevalvevajadus ning hoone territooriumi ja asutuse eripära. Töötajaid peab olema piisavalt, et ükski hooldekodu elanik ei jääks abita ning et hooldustoiminguid ning juhendatavaid tegevusi jõutaks teha vastavalt hooldekodu elanike abivajadusele.

Iru Hooldekodus on palju suure hooldusvajadusega ning raske dementsusega ja krooniliste haigustega inimesi. Kontrollkäigu ajal tekkis kahtlus, kas hooldekodus on küllalt töötajaid, et oleks võimalik kõigi hoolealuste vajadusi igakülgseks arvestada. Ka kontrollkäigul kaasas olnud

tervishoiuekspert leidis, et hooldekodu elanike suurt hooldus- ja järelevalvevajadust arvestades peaks kvaliteetse teenuse osutamiseks olema töötajaid rohkem.

Suur osa hooldekodu elanikke vajab abi pesemisel ja muudes hügieenitoimingutes. Paljud neist kasutavad mähkmeid. Hooldekodus on nii lamajaid kui ka inimesi, keda tuleb liikumisel aidata. Personalipuudus annab iseäranis tunda siis, kui töötajad on hõivatud ega saa hoolealustel silma peal hoida. Näiteks siis, kui hoolealuseid pestakse või on vaja kedagi abistada söötmisel või teha muid hooldustoiminguid. Töötajatel oleks hõlpsam, kui nad ei peaks jääma üksi neis üksustes, kuhu on majutatud suure hooldusvajadusega lamajad. Nii saavad töötajad teineteist toetada, et lamajate hooldamisega hõlpsamini toime tulla. Kahekesi on hoolealust lihtsam tõsta kui üksinda. Hooldajate töökoormus on liiga suur, et kõigi hooldustoimingutega hakkama saada.

Ka raske ja sügava dementsusega inimeste üksuse hooldajal on keeruline kõigi oma hoolealustega toime tulla, kui ta on jäänud oma tiiba tööle üksi. Mitme inimese tervislik seisund oli selline, et turvalise keskkonna saab tagada vaid pideva järelevalvega ja individuaalsete tegevuste pakkumisega.

Abijõudu oleks vaja ka neis üksustes, kus hooldajate vastutusala jaguneb mitme korruse vahel. Näiteks Kasekodu üksus asub kahel korrusel ning õhtuseks/õiseks ajaks jääb sinna tööle vaid üks hooldaja. Sellise töökorralduse tõttu ei ole mõnel korrusel sageli ühtki töötajat. Üldhooldusteenus on mõeldud inimestele, kes ei suuda kodustes tingimustes iseseisvalt toime tulla (sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) [§ 20 lg 1](#)). Eraldi paiknevas üksuse osas (nt teisel korrusel) olev töötaja ei saa vastutada järelevalveta elanike turvalisuse eest. Töötajate arvu planeerides tuleks arvestada ka üksuste liigendatust.

Hooldajate üks igapäevaseid ülesandeid on aidata voodis lamavaid inimesi ratastooli istuma (v.a sel juhul, kui meditsiiniõe hinnangul on see vastunäidustatud). Hooldekodu elanike ja töötajatega vesteldes selgus, et personalinappuse või hooldajate suure töökoormuse tõttu seda kõigi inimestega iga päev siiski teha ei jõuta. Lamajate tervisliku seisundi säilitamise seisukohalt oleks see siiski väga kasulik.

Kuigi inimesi tuleb pesta üle keha vähemalt kord nädalas, võis kontrollkäigul nähtud pesukordade kohta peetavatest tabelitest näha, et sellest plaanist ei peetud alati kinni. Hoolealuseid, kes ei ole võimelised end ise pesema, pestakse sageli enam kui kümne päeva tagant (nt Sireli-, Vahtra-, Männi- ja Jasmiinikodus). Mitut hoolealust pesti septembris, oktoobris ja novembris kaks korda kuus. See ei ole piisav. Lisaks igapäevastele hügieenitoimingutele tuleb hooldekodu elanikke üle keha pesta vähemalt kord nädalas, soovitatavalt isegi sagedamini.¹ See aitab ära hoida naha- ja nahaaluskudede infektsioonide teket. Kord nädalas tuleb [tervisekaitseõuete](#) kohaselt ka voodipesu vahetada. Sagedasema pesemise vajadusele osutas ka tervishoiuekspert.

Hooldekodu elanike ja töötajate huvides on, et kõik töötajad oleksid saanud väljaõppe, sest see aitab olulisel määral parandada hoolekandeteenuse kvaliteeti. Kiiduväärt on see, et hooldekodu on korraldanud töötajate teadmiste ja oskuste värskendamiseks mitmeid majasiseseid koolitusi ning soosinud ka täiend- ja tasemeõppe läbimist. Olemas on koolitusplaan. Astmeline palgasüsteemiga motiveeritakse töötajaid omandama sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) [§ 22 lõikes 4](#) sätestatud väljaõpet. Lisaks seadusega nõutud hooldajaõppele on töötajad saanud veel mitmesugust koolitust: näiteks ergonoomikas, dementsuse diagnoosiga inimestega toimetulekuks, meeskonnatöös, eetika ja esmaabi teemal ning aktiveerimise alal. Töötajad kiitsid hooldekodu juhtkonda, kes toetab

¹ Vt CPT [2022. a Itaalia visiidi raport](#), p 248, samuti CPT [2017. a Ukraina visiidi raport](#), p 159.

teadmiste omandamist. Leiti, et lisaks võiks saada koolitust keerulistes olukordades toimetuleku kohta.

Õiguskantsler palub hoolitseda selle eest, et hooldekodus oleks kogu aeg tööl piisavalt hooldajaid, et kõigi elanike vajadustele vastavad toimingud saaksid tehtud ning et abi oleks tagatud õigel ajal. Õiguskantsler tunnustab hooldustöötajate väljaõppe toetamist ning soovib koolitusi võimaldada ka edaspidi.

2. Hooldekodu elanike terviseseisundi jälgimine ja ravimite käitlemine

Hooldekodus elavate inimeste terviseseisundit jälgib õde. Meditsiiniõed on hooldekodus kohal seitse päeva nädalas ning öösiti on ametis valvõde. Õendusteenuse korraldus jättis hea mulje. Positiivne on ka see, et kaks korda nädalas võtab hooldekodus patsiente vastu perearst. Õed jagavad raviskeemi järgi retseptiravimeid ravimidosaatoritesse, suhtlevad eriarstidega, korraldavad arstivisiite ja teevad muid õendustoiminguid (sh esmaabi ja sidumised). Ravimeid hoitakse meditsiiniõdede toas, mis on lukustatud, ning hooldajate tööruumides.

Vahtrakodu töötajate ruumist leidsid nõunikud ravimi Haloperidol, mida antakse tavaliselt rahutule hoolealusele vajaduse korral. Ei ole andmeid, et hooldajad oleksid hooldekodu elanikule ravimit andnud. Õiguskantsler rõhutab, et hooldaja võib jagada üksnes neid ravimeid, mis on ette nähtud arsti määratud raviskeemis ning mille jagamisel ei tule iga kord hinnata ravimi andmise vajadust. Kui inimene ei pea mõnd ravimit võtma pidevalt, vaid arst on selle ette näinud üksnes vajaduse korral (nt haiguse ägenemisel), siis tohib retseptiravimi manustamise üle otsustada üksnes tervishoiutöötaja (nt meditsiiniõde), mitte hooldaja (vt ka Hooldekodusse Saaremaa Valss [27.06.2022 tehtud kontrollkäigu kokkuvõte](#)). Kuivõrd õde on hooldekodus kohal ööpäev läbi, puudub ka mõistlik põhjendus, miks peaksid selle ravimi manustamise üle otsustama hooldajad.

Õiguskantsleri nõunike kontrollkäigu ajal leiti ka üks aegunud ravim, mille töötaja viskas sealsamas olmejäätmete hulka. Õiguskantsler rõhutab, et aegunud ravimid tuleb [hävitada](#) nõuetekohaselt.

3. Liikumisvabadus

Hooldekodus on loodud eraldi osakonnad dementsuse diagnoosiga inimestele: Jasmiinikodu esimesel korrusel on 16 kohta ning Kirsikodus on 30 kohta. Kirsi- ja Jasmiinikodu koridoriuksed olid väljast avatavad nn liblikaga, kuid seestpoolt vaid koodlukuga. Hoolealused neist osakondadest iseseisvalt välja ei pääsenud. Osakonnast väljas käidi vaid koos saatjaga. Töötajate selgituste järgi elavad lukustatud osakondades tavapärasest enam tähelepanu ja järelevalvet vajavad inimesed.

[Eesti Vabariigi põhiseaduse \(PS\) § 20](#) kohaselt võib piirata psüühikahäirega inimese liikumisvabadust sel juhul, kui ta on endale või teistele ohtlik. Liikumisvabadust tohib piirata siiski ainult kindlatel tingimustel, mis on seaduses selgelt sätestatud ([PS § 20 lg 2](#)). Seda võib teha üksnes [SHS §-des 105–107](#) ning psühhiaatrilise abi seaduse (PsAS) [§-des 11 ja 14](#) sätestatud juhtudel. Õiguslik alus vabaduse piiramiseks [peab tulema seadusest](#). [SHS](#) ega [PsAS](#) ei anna õiguslikku alust piirata üldhooldusteenust pakkuvast hooldekodus elava inimese liikumisvabadust. Seega ei tohi hooldekodu elaniku nõusolekuta teda hooldekodu ruumidesse lukustada nii, et ta ei saa sealt soovi korral lahkuda.

Mõistagi võib hooldekodusse sattuda ka keerulise käitumisega inimesi, näiteks dementsuse diagnoosiga inimesi, kes segadusseisundis võivad uitama minna või keda tuleb käitumishäire tõttu hoolsamalt valvata. Sellest hoolimata peab hooldekodu tagama kõigile elanikele turvalise keskkonna õiguspärasel ja ohutul moel.

Vahel vajab inimene tugevamat järelevalvet või halveneb tema tervislik seisund sedavõrd, et üldhooldusteenus ei taga enam tema enda ega teiste ohutust. Sel juhul peab teenuseosutaja teatama hoolealuse rahvastikuregistrijärgse elukoha valla- või linnavalitsusele ja eestkostjale, et inimene vajab teistsugust teenust. Inimese võib ilma tema nõusolekuta hoolekandetasutusse viia vaid SHS [§ 105 lõikes 1](#) sätestatud alustel, kinnisesse hoolekandetasutusse paigutamise otsustab kohus.

Õiguskantsler soovib hooldekodu töötajatega läbi arutada olukorrad, mis võivad ette tulla keerulise käitumisega elanike eest hoolitsemisel. Inimeste ohutus tuleb tagada igal juhul õiguspärasel ja sobival viisil. Abi võib olla näiteks töötajate koolitamisest, tööülesannete ümberjaotamisest, inimestele lisategevuse pakkumisest või lisapersonali palkamisest.

4. Olmetingimused

Hooldekodu magamistoad on ühe- kuni kolmekohalised. Üldjuhul [tuleb](#) hooldekodu elanikke majutades eelistada ühe- või kahekohalisi magamistube. Tubade sisustamisel peab jälgima, et ruumide mõõtmed, sisustus ja mööbli paigutus võimaldaks tervishoiutöötajal voodite juurde pääseda mõlemast küljest. Samuti on oluline, et mööbli paigutus võimaldaks mugavalt kasutada vajalikke abivahendeid (nt ratastooli, rulaatorit). Osa voodeid oli lükatud seina äärde, mistõttu mõlemalt poolt neile ligi ei pääsenud. Ruumid olid puhtad ja ajakohased. Tubade sisustus oli vastavuses [tervisekaitseõuetega](#).

Hooldekodus on jalutamiseks avarad galeriid, avatud on kohvik. Osakondades on mitu eri suurusega üldala. Mitmel pool on kasutusel automaatselt süttivad valgustid – nii on võimalik vähendada kukkumisohtu. Hügieeniruumid on tänapäevased ja varustatud vajalike abivahenditega. Mitu hoolealust mainis, et neile meeldiks, kui pesemisruumid oleksid soojemad.

Kõige rohkem keskkonnakohandusi on tehtud dementsuse diagnoosiga inimeste osakondades, iseäranis viimati avatud Kastanikodus. Kasutatud on miljööteraapilisi lahendusi, mis arvestavad [dementsusega inimeste erivajadustega](#) (nt kontrastvärvide kasutamine sisekujunduses, kohandatud hügieeniruumid, juurdepääs loodust imiteeriva trükipiltidega dekoreeritud jalutusale). Osakonnas on sisustatud teraapiatuba, mida saab kasutada ka individuaalseks juhendatud tegevuseks, ning treeninguseadmetega ruum füsioteraapia jaoks.

Hoone on ligipääsetav ka liikumisraskustega inimestele: olemas on kohandatud kaldteed, invatualetid ja liftid. Mitme osakonna ukсед olid nupust automaatselt avanevad, siseuksed olid lävepakkudeta. Sisehoovi viiv liikumistee oli samuti liikumisraskustega inimestele kohandatud: sisemine uks avanes nupust ning välimine uks liikumisanduriga automaatselt, olemas olid kaldteed. Sellised lahendused võimaldavad liikumisraskustega inimestel mugavalt ja iseseisvalt ringi liikuda. Mõni hooldekodu elanik tõi välja, et siseõues olev tee võiks olla siledam, et vältida kukkumisohtu.

Hooldustoimingute tegemiseks vajalik sisseseade oli hooldekodus olemas (nt kõigis osakondades pesuraamil pesemise võimalus, reguleeritava seljatoega dušitoolid). Samuti oli mitmesuguseid abivahendeid inimeste tõstmiseks, et inimeste pidev tõstmine ei seaks ohtu töötajate tervist (nt tõstukid). Oli ka spetsiaalne tõstuk suurema kehakaaluga hoolealuste tõstmiseks. Paljudel inimestel oli lamatiste raviks ja ennetuseks mõeldud spetsiaalne madrats. Näha oli ka reguleeritava seljatoega geriaatrilisi toole. Rõõmustab, et hooldekodus kasutati kvaliteetseid isikuhooldusvahendeid ning vastavalt nahatüübi eripärale ja sobivusele oli võimalik kasutada ka erinevaid hooldustooteid.

Rahule ei saanud jääda privaatsuse tagamisega. Mitmed hooldekodu elanikud kasutavad potitoole, kuid nende tubades ei olnud sirme ega vahekardinaid. Mitmekohalistes magamistubades, mille elanikest vähemalt üks tarvitab potitooli, peavad privaatsuse tagamiseks olema ka sirmid või kardinaid.² Ka mähkmete vahetamine toanaabri vaateväljas võib olla häiriv. Oluline on võimaldada inimesele privaatsus kõigi hügieenitoimingute tegemisel (nt potitooli kasutamisel, mähkmete ja uriinikoti vahetamisel) – ka juhul, kui inimene ise sirmi või kardinat ei küsi. Silma jäi, et mõne tualettruumi ust ei saanud lukustada (Männikodus). Inimesel peab olema võimalik hügieenitoiminguid teha privaatsetl. Hea näitena võib esile tuua uue Kastanikodu üksuse, kus tubadesse olid toodud vahekardinaid.

On hea, et hooldekodu magamistubadesse ning hügieeniruumidesse on paigaldatud töötajate väljakutse süsteem. Elanikud rääkisid, et süsteem on asjalik ning seda kasutades saavad nad kiiresti oma abivajadusest märku anda. Silma jäi ka see, et Kirsi- ja Kuusekodus mõned kutsungisüsteemi seadmed ei töötanud. Elanike turvalisuse huvides tuleb hoolitseda selle eest, et kutsungisüsteem oleks töökorras ning et kutsungiseadmed oleksid kõigis osakondades ning iga voodi juures.

Hooldekodu elanikud võivad kanda isiklikke või hooldekodu pakutud rõivaid. Vahel ei ole inimestel aga võimalik pärast riiete pesemist samu rõivaid tagasi saada, sest need on ühiskasutuses (nt osal Männi-, Kirsi- ja Tammekodu elanikest). Selline kord võib panna inimest tundma end väheväärtuslikuna. Üks võimalik lahendus on näiteks pesu pesemine eraldi pesukottides või rõivaste märgistamine, nii et pesu jõuaks pärast pesemist taas sama inimese kätte. Ka Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) on pidanud oluliseks, et inimesel oleks võimalik kanda vaid temale määratud riideid.³ Mitu inimest mainis, et nemad saavad pärast pesupesemist alati kätte enda riided. Õiguskantsler palub jälgida, et see võimalus oleks kõigil hooldekodu elanikel.

Tualettruumides peavad alati olema kättesaadavad seep ja kätekuivatuspaber. Kirsikodu tualettruumis ei olnud kumbagi. Hoolealuste erivajaduste tõttu võib olla keeruline hoida pesemisvahendit iga kraanikausi juures, kuid sel juhul tuleks kaaluda mõnd sobivamat lahendust (pesuvaht vms).

5. Vaba aja sisustamine ja aktiveerivad tegevused

Hooldekodu on koostanud huvitegevuste nädalakava, mille alusel planeeritakse tegevusi. Elanike aktiveerimisega tegeles seitse tegevusjuhendajat. Iga tegevusjuhendaja hoole all on kahe osakonna elanikud (v.a saalis tegutsev tegevusjuhendaja, kellel on lisaks üks osakond). Tegevusjuhendaja

² Õpik-käsiraamat hooldustöötajatele „Hoolides ja hoolitsedes“ juhib samuti hooldaja tähelepanu abivajaja privaatsuse austamisele ning sirmide või kardinate kasutamisele intiim- ja hügieenitoimingute tegemisel. (M. Jaanisk jt, „Hoolides ja hoolitsedes“).

³ CPT [2015. a Moldova visiidi raport](#), p 179.

ülesanne on pakkuda elanikele mõtestatud ajaveetmise võimalusi, trennida hoolealuste kognitiivseid oskusi ja aidata neid jalutama, inimestega võimelda ja korraldada suuremaid üritusi.

Igal tööpäeval kell 11 ja 14 pakutakse saalis mitmesuguseid tegutsemisvõimalusi (võimlemine, bingo, vestusklubi, kino, toolitants, kunsti- ja meisterdamise töötuba, soovikontsert, seltskonnamängud). Huvitegevuste korraldus jättis hea mulje. Ka hooldekodu elanikud, kes huvitegevuses kaasa teevad, kiitsid hooldekodu pakutavaid võimalusi. Hooldekodus on lugemiseks valik raamatuid, lisaks aitavad tegevusjuhendajad korraldada raamatute laenutamist raamatukogust.

Silma jäi see, et paljud hooldekodu elanikud ei ole ühistegevusest huvitatud. Neid tuleb püüda rohkem ühistegevustesse kaasata. Kiitust väärrib see, et hooldekodu teeb koostööd vabatahtlikega, kes aitavad hooldekodu elanike päevi mitmekesisemaks muuta.

Tegevusjuhendaja tegelevad inimestega saalis, aga käivad ka osakondades. Näiteks tehakse käelisi tegevusi ja korraldatakse vestlusringe erinevatel teemadel (nt lapsepõlvest, pühadest). Mõnel lamajal aidatakse näiteks käte liikuvuse säilitamiseks harjutusi teha. Mõnele hoolealusele olid määratud võimlemisharjutused käte ja jalgade liigete liikuvuse suurendamiseks ja lihaste tugevdamiseks. Vahel loetakse inimestele uudiseid või ilukirjandust ette.

Dementsusega inimestele on keerulisem tegevust leida. Nende hulgas on palju individuaalset lähenemist vajavaid hoolealuseid, kes ei ole alati võimelised osalema grupitegevuses. Siiski korraldatakse ka dementsusega inimeste osakondades mitmesuguseid aktiveerivad tegevusi, näiteks mälu trennivaid ja võimlemisharjutusi. Kasutada saab ka teraapilisi abivahendeid (osakonnas on suhtlusrobotid – kassid ja koerad).

Tegevusjuhendaja ka võimleb hoolealustega, aga kuna elanikke on palju, ei jõua ta iga päev kõigiga tegelda. Lamajatele on regulaarne võimlemine väga oluline: see aitab säilitada liigete liikuvust, lihaste tugevust ja ennetada tüsistusi, mida põhjustab pikaajaline lamamine. Liikumisvaegusest põhjustatud probleemide ennetamiseks tuleb rohkem tegelda ka piiratud liikumisvõimega inimeste aktiveerimisega. Hea on see, et jõukohast tegevust püütakse leida ka lamajatele.

Hooldekodu hoonete ümbruses on avar õueala, kus saab samuti tegutseda ning värskes õhus aega veeta. Rajatud on aiapaviljon. Paljud paremini toime tulevad hoolealused jalutavad õues iga päev. Värskes õhus viibimist peetakse oluliseks. Käiakse ka ühiselt õues, ent seda on hooldekodu elanike sõnul vähemaks jäänud, sest pole piisavalt töötajaid, kes liikumiskustega inimesi õue minna aitaksid. Vahel harva on hoolealuseid õue viidud nii ratastega funktsionaalse voodiga kui ka komfort-ratastooliga. Paljud hooldekodu elanikud siiski üldse õues ei käi.

Õiguskantsler soovib hooldekodul läbi mõelda, kuidas luua soodsad tingimused selleks, et ka liikumiskustega inimesed pääseksid võimalikult iseseisvalt liikuma ja töötajatel oleks piisavalt aega aidata neid, kes iseseisvalt hakkama ei saa.

Lähedastega suhtlemiseks on igas osakonnas tahvelarvutid. Veebikõnesid saab teha tegevusjuhendaja toel. Olemas on ka palvetuba religioosete tegevuste tarbeks.

Mitu hooldekodu elanikku mainis, et osakondades võiks olla lauamänge ja muid aja sisustamiseks mõeldud esemeid. See annaks rohkem võimalusi mõtestatud tegevusteks neile, kes osakonnast

välja liikuda ei soovi. Samuti oleks rohkem tegutsemisvõimalusi nendeks hetkedeks, kus tegevusjuhendaja oma tuge pakkuda ei saa (nt kui ta on teises osakonnas).

6. Tervishoiueksperti hinnang

Kontrollkäigule kaasatud tervishoiueksperti arvamuse koopia on lisatud käesolevale kirjale. Tervishoiueksperti arvamuses toodud tähelepanekute ja soovitude osas palun kujundada hooldekodul oma seisukoht ning edastada see õiguskantslerile koos vastustega kirjas toodud tähelepanekute kohta.

Teie seisukohta ootan võimalusel hiljemalt 15.11.2023.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Lisa: Tervishoiueksperti arvamus 5 lehel

Koopia: Sotsiaalministeerium, Sotsiaalkindlustusamet, Ravimiamet